

דף מקורות:

מדינת ישראל - לחנך לעיניים של גאולה

מטרת המעורך -

- הצוות יכיר את חובה ההודאה על הקמת המדינה
- הצוות יעמיק במהות המדינה והשינוי ההלכתי שמחייב את ההודאה.
- הצוות יקבל בצורה תמציתית את שורש התפיסה של הרב חיים דרוקמן זצ"ל כלפי המדינה וממילא כלפי יום העצמאות.

מוקדש לצוות החינוכי - יום העצמאות

”כאשר הדבר הטוב נודע מהפכו ידיעה אמיתית... שאין לשבח הכרה אמיתית רק מן ההפך”

(מהר"ל מפראג).

1. האתגר החינוכי: בין האסיר לתינוק

בפתח "שער הבחינה", עוסק בעל חובות הלבבות ביכולת האנושית להכיר בטוב:

”...ומשלם בזה לתינוק, שמצאו איש אחד... ויגדלוהו... ואחר כך שמע האיש ההוא על אסיר, שנפל ביד שונאו... ופיס לשונאו עד שהתירו... והיה האסיר מכיר בטובת האיש עליו, ומודה עליה יותר מן התינוק שגדל בה” (חובות הלבבות).

- נקודה למחשבה: איך אנו, כמחנכים, יוצרים אצל תלמידים שנולדו למציאות של מדינה (ה"תינוק"), את תחושת ההודיה של ה"אסיר"?

2. המהפך ההלכתי: מהו "חורבן"?

האם "חורבן" תלוי בבנייני אבנים או בשאלה מי מחזיק במפתחות?

"הרואה ערי יהודה בחורבנן... וקורע" (גמרא מועד קטן). "ופשוט הוא דהאי ערי יהודה בחורבנן דקאמר, היינו אפילו יש שם ישוב, כל שיד האומות שולטת עליו - בחורבנן מקרי" (ב"ח ואחרונים).

- המשמעות: הגדרת "חורבן" אינה שממה פיזית, אלא חוסר ריבונות. ממילא, שלטון יהודי הוא-הוא הבניין. והוא השינוי הדרמטי שהתחולל בהקמת המדינה.

3. ההודיה: מדוע אומרים הלל?

הגמרא מסבירה את ההבדל היסודי בין הצלה "פרטית" לבין עצמאות לאומית:

"...אכתי עבדי אחשורוש אנן [עדיין עבדי אחשורוש אנן] (מסכת מגילה יד.).
"אבל במלכות של יון שכילה אותה הקביה התחילו נותנים הימנן ושבח ואומרים:
לשעבר היינו עבדים לפרעה, עבדים ליון, ועכשיו עבדיו של הקב"ה אנן"
(פסיקתא רבתי).

- ההבדל: בפורים ניצלנו ממוות, אך נשארנו משועבדים לשלטון זר. ביום העצמאות, כמו בחנוכה, חזרה מלכות לישראל - ועל כך אנו אומרים "הללו עבדי ה'" - אנו זוכים עם הקמת המדינה שלנו לשוב ולהיקרא עובדי השם מאחר שיש בידינו את האפשרות לקיים את מצוות ישוב הארץ על ידי הריבונות.

סיכום לדיון בחדר המורים:

המעבר ממצב שבו "יד הגויים תקיפה" למצב של "גאולה" (ריבונות יהודית) הוא שינוי סדרי עולם. האם אנו מצליחים להעביר לתלמידינו שיום העצמאות הוא יום של חירות רוחנית, ולא רק חגיגה לאומית?

חובה עלינו לדעת ולהכיר במתנת השמים האדירה שהעניק לנו הקב"ה בדורנו, וזאת בלי כל קשר לקשיים ולסיבוכים שאנו נתקלים בהם בדרך. המציאות של מדינת ישראל כשלעצמה היא הטובה הגדולה ביותר שזכה לה עם ישראל מזה אלפיים שנה, ועליה אנו צריכים להודות בלב מלא ובשמחה עצומה.

(לזמן הזה חודשי ניסן אייר סיון)

אפשרות נוספת לסיכום :

לצאת מהממ"ד

כדי להבין את המעבר החינוכי הנדרש מאיתנו, נוכל להשתמש במשל מוכר מהשנה האחרונה: דמיינו אדם שסגור בממ"ד שעות ארוכות, כשהאויב בחוץ והוא אינו אדון לגורלו. באותם רגעים, הוא "אסיר" במובן העמוק ביותר – תלוי בחסדים, חסר הגנה, ומתפלל רק להודעת השחרור של פיקוד העורף. כשהוא יוצא לבסוף אל השמש, כל נשימה של אוויר וכל פיסת אדמה נראים לו כנס שאין לו שיעור.

הנמשל הוא המציאות הלאומית שלנו: במשך השנים האחרונות היינו קצת כמו ה"תינוק" של חובות הלבבות, שנולד אל תוך המדינה וראה בקירות הממ"ד הלאומי (מדינת ישראל וצה"ל) דבר טבעי ומובן מאליו. אך במלחמה ובמבצעים כמו "עם כלביא" ו"שאגת ארי", פגשו חטופים שסיפרו איך למדו להעריך את מדינת ישראל מתוך המפגש עם האויב, קיבלנו חוויה לאומית של ה"אסיר" כאשר היינו צריכים להיכנס לממדי"ם ומקלטים. חוינו על בשרנו מה קורה כשקירות ההגנה הללו מאוימים.

דווקא מתוך רגעי החרדה הללו, יש לנו הזדמנות לצאת מעמדת ה"ילד" המפונק. נתחיל להעריך כל רגע של ריבונות לא כזכות צרכנית, אלא כנס אלוקי וחובה מוסרית. הדרך "לזוז" היא להפוך את זעקת הממ"ד לשירת הלל – להבין שחזרנו להיות אדונים לגורלנו, וגם אם הקירות רועדים, אנחנו אלו שמחזיקים את המפתחות והקב"ה יברך את מאמצינו ומעשי ידינו.

נקודות ליישום בצוות:

השוואה: בקשו מהמורים לחשוב על רגע אחד של "חוסר אונים" שהרגישו בשנה האחרונה, ולהשוות אותו לתחושת הביטחון שמעניקה ריבונות יהודית.

סיכום: האם אנחנו מסוגלים ללמד את התלמידים שהמדינה היא לא "ספק שירותים", אלא "נס אלוקי" שדורש מאיתנו מסירות נפש?

